

ASPECTE ALE OCROTIRII SĂNĂTĂȚII POPULAȚIEI ÎN BUCUREȘTI, ÎN ANII PUTERII POPULARE

de DORINA CÎRSTEA

Transformările revoluționare care au avut loc în România după 23 August 1944 și îndeosebi în cursul etapei revoluției socialiste, au schimbat radical situația și în privința ocrotirii sănătății populației.

În anii puterii populare ocrotirea sănătății populației a căpătat un caracter profund democratic, de masă, iar conținutul său — în pas cu marile succese ale științei și tehnicii medicale — a devenit tot mai științific. În plus, ocrotirea sănătății se caracterizează printr-un înalt grad de accesibilitate și prin asistența medicală calificată.

Progresele înregistrate în ocrotirea sănătății populației sînt rezultatele politicii înțelepte a P.C.R., care încă de la Conferința Națională a P.C.R. din 1945, în raportul C.C. expus de Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta că : „o atenție deosebită trebuie dată problemei sănătății publice”¹.

La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial situația sanitară existentă în București era deosebit de grea. Situația economică dezastruoasă, criza de locuințe, (datorită bombardamentelor fuseseră distruse peste 10.000 clădiri), deficiențele aprovizionării cu apă a orașului, laolaltă cu slăbirea capacității de rezistență a locuitorilor în urma anilor de subnutriție, înrăutățeau sănătatea populației. Tot acum apar epidemiile cu largă răspîndire : tifosul, tuberculoza, pelagra etc., care determinau sute de mii de cazuri de boală.

În anul 1944 numărul cazurilor de tifos exantematic a crescut de la 45 la 153, ridicîndu-se în 1945 la 3641. De asemenea, îmbolnăvirile de tuberculoză au sporit și ele îngrijorător în Capitală, de la 1812 la începutul anului 1945, la 2068 la sfîrșitul aceluiași an, iar cele de sifilis, de la 5446 cazuri la 6849 cazuri².

În astfel de condiții grele, s-a dat lupta pentru antrenarea întregului corp medical și ajutorător din Capitală, în acțiunea de combatere a epidemiilor.

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, ed. IV, Buc. 1955, p. 80.

² I. Ghelerter, V. Manoliu, *Dezvoltarea ocrotirii sănătății în București în anii regimului democrat-popular* (ms. p. 5).

În această acțiune, un sprijin deosebit au dat organizațiile P.C.R., organizațiile sindicale din Ministerul Sănătății și alte organizații de masă, ca U.F.D.R., Apărarea Patriotică etc. În același timp s-au organizat spitale ad-hoc pentru vindecarea bolilor contagioase: în cazarma aviației din Dealul Spirii, la Spitalul Berceni și la Spitalul Militar. Totuși, cu toate aceste măsuri luate, situația sanitară a Capitalei în anii 1945 și 1946 a fost deosebit de dificilă (datorită și secetei din acest timp). Referindu-ne și la împrejurarea că la o populație de aproape un milion de oameni, municipiul București dispunea în 1945 doar de 233 medici, situația sanitară era deosebit de grea. În plus, în prima etapă a revoluției populare, ocrotirea sănătății de către stat a coexistat cu activitatea medico-sanitară a unor instituții și cabinete particulare. De aceea o dezvoltare planificată a ocrotirii sănătății nu s-a putut realiza. La fel, nu s-a putut asigura într-un grad eficient gratuitatea asistenței sanitare. Între anii 1944—1947, în București ca și în restul țării acțiunea de ocrotire a sănătății s-a caracterizat prin eforturile depuse de organele sanitare locale de a preveni și stăvili epidemiile și bolile sociale care slăbeau și decimau populația. În cadrul etapei revoluției socialiste conținutul și caracterul ocrotirii sănătății a devenit altul și pentru Capitală. În esență, noua situație se caracterizează prin următoarele elemente:

1. Toate mijloacele prin care se înfăptuiește ocrotirea sănătății populației au devenit proprietate de stat, ca bunuri ale întregului popor;

2. Ocrotirea sănătății se dezvoltă planificat;

3. Ocrotirea sănătății a căpătat un larg caracter de masă, prin gradul sporit de accesibilitate și prin gratuitatea ei;

4. Se înfăptuiește pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii medicale;

5. Ocrotirea sănătății are o orientare profilactică, în mare măsură unitățile create urmărind prevenirea îmbolnăvirilor, accidentelor de muncă etc. Dar, actul care a însemnat începutul etapei socialiste în ocrotirea sănătății, a fost naționalizarea instituțiilor sanitare.

În Capitală, multe instituții sanitare, printre care și marile spitale erau particulare, aparținând unor epitropii: Așezămintele Brîncovenesti, Eforia Spitalelor Civile, Comunitatea Evreiască etc. La 2 noiembrie 1948 instituțiile sanitare au fost naționalizate. A urmat apoi, la 1 ianuarie 1949, naționalizarea unităților medico-sanitare de asigurări sociale; iar la 2 aprilie 1949 naționalizarea farmaciilor. Aceste măsuri au creat în București sectorul socialist de Stat al ocrotirii sănătății pus cu întreaga sa bază materială și cu întregul său efectiv de specialiști și personal calificat la dispoziția maselor largi. În noile condiții s-au putut înregistra o seamă de progrese în domeniul asistenței medicale, încă în cursul planurilor anuale de stat din 1949 și 1950.

Printre realizările mai importante din această perioadă de doi ani, amintim: în 1949, odată cu reorganizarea sanitară la nivelul conducerii orașenești (ia ființă Direcția sanitară în cadrul Comitetului provizoriu al Sfatului popular al Capitalei) se face o nouă repartiție teritorială a policlinicilor, înființându-se și policlinici noi în cartierele

Grivița și Militari. Numărul circumscripțiilor sanitare a crescut de la 29 la 70. Baza materială necesară asistenței medicale în Capitala țării mai sporește în 1949, prin construirea unui nou pavilion de contagioși la Spitalul Colentina, prin altul nou la Spitalul Filaret și prin amenajarea Spitalului de pediatrie „30 Decembrie“ etc. În 1950, noi realizări în domeniul ocrotirii sănătății s-au adăugat celor anterioare. Numărul circumscripțiilor sanitare a crescut la 103, s-au înființat 10 dispensare pentru copii și 8 policlinici școlare, au luat ființă de asemenea încă 10 dispensare materno-infantile. De o însemnată deosebită a fost și înființarea stațiilor antiepidemice (sanepidurile), 8 la număr, coordonate de Sanepidul central al Capitalei.

Eforturile depuse în opera de ocrotire a sănătății începînd cu 23 august 1944 și pînă la sfîrșitul celui de-al doilea plan anual de stat (1950), au început să-și arate roadele.

Iată cîteva date statistice care subliniază situația pentru Capitală : Mortalitatea generală în București a scăzut de la 19,2‰ în 1944 la 9,8‰ în 1950. În aceeași perioadă mortalitatea infantilă a scăzut de la 15,1‰ la 8,2‰, iar sporul de populație s-a ridicat la 6,3‰¹.

O nouă etapă în activitatea medico-sanitară din București avea să o constituie anii primului plan cincinal (1951—1955). În urma unor progrese substanțiale în economia României, aveau să fie întreprinși pași noi și în domeniul ocrotirii sănătății populației. În această nouă etapă era necesară reorganizarea rețelei sanitare a Capitalei. Între 1951 și 1952 s-a realizat reforma unificării teritoriale dintre spitale-policlinici, circumscripții și dispensare de întreprindere, luîndu-se drept criteriu teritorial cele 8 raioane în care se află împărțit orașul București. Procesul înfăptuirii acestei reforme a fost însoțit de extinderea și consolidarea bazei materiale necesare ocrotirii sănătății. Astfel, numărul circumscripțiilor sanitare a crescut la 144, fiecare fiind deservită acum de doi medici și personal ajutător. De asemenea, a crescut numărul policlinicilor din oraș la 26 unități.

S-au construit pavilioane noi : ca cel de la Spitalul de boli contagioase, cu o capacitate de 200 paturi, iar pe str. Polizu o nouă maternitate, cu o capacitate de 200 paturi, dotată cu aparatură modernă, cu sală de operație, saloane speciale pentru copii prematuri cu 150 de paturi. Tot în cursul primului plan cincinal s-au realizat și Sanatoriul T.B.C. pentru copii de pe Șos. Alexandriei ; mărirea capacității de spitalizare la unitatea Filantropia ; reamenajarea stației de salvare a Capitalei (care în 1944 avea numai 5 autosalvări) dotată acum cu 41 de autosanitare, încît urgențele chirurgicale se execută într-un procent de 95‰².

Concomitent a fost reorganizată și rețeaua sanitară destinată asistenței mamei și copilului. S-au înființat spitale noi pentru copii, cum sînt unitățile Panduri, Călărași, 30 Decembrie, Cotroceni. Caraiman și multe policlinici noi (din str. Buzești, Veseliei, Știrbei Vodă etc.), care asigură îngrijirea sănătății femeilor și a copiilor.

¹ I. Ghelerter., V. Manoliu *op. cit.* (mss. p. 10).

² *5 ani de mari înfăptuiri*, Buc. 1956, p. 39.

Dar o trăsătură caracteristică a ocrotirii sănătății a constituit-o în perioada primului plan cincinal, trecerea la acordarea gratuită a asistenței medicale, statul suportînd în marea majoritate a cazurilor cheltuielile de întreținere în spitale, medicamente etc. În această privință sînt grăitoare următoarele date statistice : în 1955, din fondurile Sfatului popular al Capitalei s-au cheltuit pentru medicamentele acordate gratuit populației bucureștene — 46.500.000 lei, ceea ce reprezintă un spor aproape dublu față de suma cheltuită în aceleași scop în anul precedent ¹

În cadrul primului plan cincinal, obiectivul principal al politicii sanitare a fost însă asigurarea unei asistențe medicale cît mai calificate, specializate și mai aproape de locul de producție și de trai al populației. S-a pus accentul și pe educarea sanitară a maselor largi, în scopul propagării cunoștințelor necesare pentru prevenirea bolilor, pentru acordarea unor măsuri inițiale de ordin curativ. În această privință, s-a înființat în București, în anul 1952, „Casa de educație sanitară“.

Rezultatul acestor măsuri se exprimă cel mai bine în scăderea și în această perioadă a mortalității generale și infantile. Astfel, în Capitală, mortalitatea generală scăzuse în 1955 cu 35,8⁰/₀ față de 1951, iar mortalitatea infantilă se redusese și ea, în 1955, față de 1951, cu 40⁰/₀ ².

Marile succese înregistrate în industrie, agricultură, în comerț și cultură s-au răsfrînt și asupra condițiilor de îngrijire a sănătății maselor largi. Făcînd în această direcție bilanțul succeselor obținute, Congresul al VIII-lea al Partidului, constată că în întreaga țară „s-a lărgit considerabil rețeaua de spitale, policlinici, maternități și alte instituții de asistență medicală“. Rezultatele măsurilor în domeniul ocrotirii sănătății se oglindeau în scăderea mortalității generale și infantile, în creșterea duratei medii a vieții. Condițiile igienico-sanitare din întreprinderi au fost simțitor îmbunătățite. Pentru măsurile de protecție a muncii statul a cheltuit în anii 1955—1959 peste 1,6 milioane lei ³. În perioada celui de-al doilea plan cincinal în București a urmat o etapă de construcții și amenajări ale instituțiilor medico-sanitare ; de dotare cu aparatură modernă a spitalelor și policlinicilor ; o perioadă de creștere a cadrelor sanitare în oraș și de consolidare a pregătirii lor. Printre realizările importante amintim de : Spitalul studențesc deschis în 1956, cu o capacitate inițială de internare de 60 paturi (sporit apoi la 110 paturi) ; organizarea a 5 stații de salvare în Capitală ; organizarea, începînd din 1958, a serviciilor de asistență socială din cadrul tuturor policlinicilor ; lărgirea sau organizarea unor policlinici noi, și în mod deosebit deschiderea Spitalului clinic Fundeni. Acesta este o adevărată realizare a științei medicale românești. Avînd o capacitate de spitalizare de peste 600 paturi, este dotat cu aparatură și instalațiile de tratament aflate în pas cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii medicale mondiale ⁴.

¹ 5 ani de mari înfăptuiri, București 1956, p. 40.

² *Ibidem*, Buc., 1956, p. 41.

³ *Congresul al VIII-lea P.C.R.* (III P.M.R.), Buc. Ed. Politică, 1956, p. 24.

⁴ *Bucureștii în anii puterii populare*, 1961, p. 5—7.

În această perioadă au avut loc progrese importante și în organizarea activității rețelei medico-sanitare din București. Astfel, traducând în fapte hotărârile Plenarei C.C. din decembrie 1956, privind descentralizarea rețelei sanitare din țara noastră, o serie de unități aparținând până atunci Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale, au trecut în subordinea și administrarea secției sanitare din Sfatul popular al Capitalei. Spitalul „Gh. Marinescu“, Spitalul de urgență ; Spitalul studențesc, Oficiul central farmaceutic și toate farmaciile din oraș au fost trecute sub îndrumarea și controlul Secției sanitare din S.P.C., asigurându-se în felul acesta posibilitatea unei dirijări efective a asistenței sanitare din oraș¹.

De asemenea în 1959 a fost introdusă în București o formă nouă de consultație și tratament : cabinetele cu plată. Unor medici din Capitală — specialiști cu înaltă calificare — li s-a stabilit dreptul de a fi chemați cu plată la domiciliul bolnavilor.

Realizările obținute în activitatea de ocrotire a sănătății populației bucureștene în anii celui de-al doilea plan cincinal, rezultă clar din următoarele date statistice referitoare la anul 1959².

Spitale	62	
Circumscripții medico-sanitare	215	(numai în oraș fără comunele subordonate)
Dispensare de întreprinderi și instituții (cu medici)	117	
Policlinici	69	
Farmacii	122	(numai în oraș)
Puncte farmaceutice	14	
Număr de paturi în spitale și alte instituții sanitare	19.400	
Personal medico-sanitar		medici — 4.685 personal mediu — 9.497

Făcînd bilanțul realizărilor obținute în cursul celui de-al doilea plan cincinal, cel de-al VIII-lea Congres al Partidului a trasat totodată calea dezvoltării viitoare. Țara pășea pe calea desăvîșirii construcției socialismului. În toate domeniile de viață economică, socială și culturală, succese noi aveau să se adauge celor dobîndite, în cadrul unui nou plan de dezvoltare a țării elaborat pe o perioadă de șase ani.

În perioada anilor 1960—1965, concomitent cu sporirea bazei materiale necesare ocrotirii sănătății, s-a pus accentul pe intensificarea activității profilactice, pe introducerea celor mai noi metode curative. În pas cu dezvoltarea științei medicale mondiale. O atenție sporită se dă și asigurării condițiilor de protecție și igienă a muncii, a procesului de învățămînt (pentru copii și tineret) etc.

Pentru a ilustra numai unul din aspectele semnalate — acel al introducerii în unitățile sanitare ale Capitalei a tehnicii moderne — se poate arăta că, de pildă, în 1961 (primul an al șesenalului, dotarea cu

¹ I. Ghelerter, V. Manoliu, *op. cit.* (mss. 14).

² Date obținute de la Direcția de statistică a orașului București.

aparatură și utilaj de tip modern a spitalelor și policlinicilor din oraș a însumat cifra de 15 milioane lei.

De fapt, tot datele statistice demonstrează saltul înregistrat în București în ceea ce privește ocrotirea sănătății, în cadrul planului de 6 ani. Astfel, în 1964 numărul spitalelor bucureștene era de 63, cel al circumscripțiilor sanitare de 256, al dispensarelor de întreprindere dotate cu medici de 138, al policlinicilor de 70 unități, al farmaciilor de 103 și al punctelor farmaceutice de 22 unități. Numărul paturilor în spitale și în celelalte instituții de asistență sanitară din Capitală a sporit în 1964, față de 1959, cu 518, iar personalul de specialitate a crescut numeric (în 1964 comparativ cu 1959) medicii cu 1.182, iar personalul mediu cu 3.624 de cadre ¹.

O realizare de seamă în domeniul ocrotirii populației bucureștene a constituit-o perfecționarea în perioada șesenalului a repartizării teritoriale a unităților sanitare puse la dispoziția oamenilor muncii. Pentru demonstrarea acestui fapt, vom recurge tot la o situație statistică referitoare la anul 1964, din care rezultă cum sînt grupate spitalele și circumscripțiile în cadrul celor 8 raioane ale orașului. Astfel, din totalul celor 63 spitale, pe raioane, ele sînt împărțite în felul următor :

în raionul N. Bălcescu	5
în raionul 16 Februarie	8
în raionul Grivița Roșie	8
în raionul V. I. Lenin	4
în raionul 30 Decembrie	12
în raionul T. Vladimirescu	8
în raionul 1 Mai	11
în raionul 23 August	7

iar cele 256 circumscripții sanitare sînt repartizate teritorial astfel :

în raionul N. Bălcescu	33
în raionul 16 Februarie	29
în raionul Grivița Roșie	23
în raionul V. I. Lenin	40
în raionul 30 Decembrie	29
în raionul T. Vladimirescu	31
în raionul 1 Mai	40
în raionul 23 August	31

Pornindu-se de la o situație precară postbelică, în aproape două decenii s-a reușit să se lichideze starea de lucruri moștenită din trecut și să se organizeze în Capitală o asistență medico-sanitară la nivelul unor mari orașe europene. Toate aceste succese se datoresc atît politicii juste a P.C.R. de creșterea neconținută a bunăstării populației, cît și organelor locale de stat care au dirijat-o și planificat-o.

În prezent, pentru asistența medico-sanitară a bucureștenilor funcționează 257 circumscripții și 59 policlinici, iar baza materială sporește

¹ Date puse la dispoziție de Comitetul Executiv al S.P.O.B.

mereu. Numai în ultimii patru ani numărul construcțiilor destinate ocrotirii sănătății în București a sporit cu 15 dispensare noi¹.

Activitatea de ocrotire a sănătății populației se caracterizează astăzi prin eficiență și promptitudine — așa cum rezultă din următoarele date : numărul de locuitori deserviți de o circumscripție sanitară este de circa 5.300 (în 1938 o circumscripție sanitară din Capitală reverea la 52.502 locuitori). Un medic din București revine azi la 234 locuitori. Anual, instituțiile medico-sanitare din Capitală dau în medie 15 consultații pe cap de locuitor, iar pentru copiii sub un an se acordă în medie 34 consultații pe an. Aproape 98% din nașteri sînt înregistrate în unitățile specializate.

În fine, eficiența activității de ocrotirea sănătății se exprimă și mai clar prin faptul că în cele două decenii de revoluție populară, de construirea socialismului la noi în țară și în orașul București, durata medie a vieții a crescut cu 20 de ani, de la 42 de ani la 63 de ani².

Bucureștiul a trăit în ultimii 20 de ani un proces de ample prefaceri pe tărîmul ocrotirii sănătății publice, proces care este în continuă și profundă desfășurare.

În lucrarea de față — au fost surprinse numai unele aspecte ale ocrotirii sănătății populației în orașul București — insistînd îndeosebi asupra creșterii bazei materiale necesare asistenței medico-sanitare. Fără îndoială că există și alte aspecte care înfățișau avîntul muncii de ocrotire a sănătății în Capitală. Acestea pot constitui teme de studiu aparte și tratarea lor se va putea face într-un cadru mai puțin limitat decît cel al lucrării de față.

---

¹ Acad. prof. dr. Th. Burgele, *Ocrotirea sănătății populației în centrul atenției*, în „Informația Bucureștiului”, an XII, nr. 3579 din 8 februarie 1965.

² V. Bologa și S. Izsak, *Fapte și oameni din trecutul medicinei în patria noastră*, Ed. științifică, Buc. 1962, p. 260.

